

Disputatio
theologica de
angelis ... præside
Enevaldo Svenonio
... responde...

Svenonius, Enevald,

11 Ae 4:o (var. a)

National Library
of Sweden

IN NOMINE JESU!
DISPUTATIO THEOLOGICA

De

ANGELIS:

DEI O. M. Auxilio

ET

*Amplissima facultatis Theologicae adplausu, in Regiâ,
Ad Auram, universitate,*

P R Æ S I D E,

E N E V A L D O S V E N O N I O,

Q. G. Al. S. S. Theol. Doct. & P. P. nec non

h. t. Acad. R E C T O R E Magnifico, &

Reg. Alum. Ephoro adcuratissimo,

R E S P O N D E N T E,

S V E N O N E I A C. F A G E L I N O, Smol-Sveco.

Publicæ disquisitioni subiicienda

*Ad Diem 25. April. Anno g. 1662. in Audit. Maxi-
mo, horis antemeridianis.*

A B O Æ,

Impressa à PETRO HANSONIO Acad. Typ.

May. 2. 1662

Generoso, Nobilissimis, Humanissimis & Doctissimis
Dominis Juvenibus,

DN. SIMONI Rosenberg /

Juniori, Domino de Säby/Stockholm & Fröo &c.

Domino benignissimo.

DN. HENRICO Landtzensfelde /

Hæreditario de Kiær/Torsö & Halleboo /

Fautori certissimo.

VIRIS

Item Prudentiâ, æquitate & solertiâ probatiss.

Dn. Andreæ Michelson Lindula /

in inclytâ Civitate Aboënsi mercatori eximio.

Dn. Henrico Hendrichson Verd /

â ratione redituum in Fagerissh solertissimo.

Dn. Iohanni Bachster / in prædi-

ctâ Civitate mercatori inclyro.

Dn. Iacobo Bachster / ibidem Ne-

gotiatori laudato.

Dominis, fautoribus & benefactoribus suspiciendis,

honorandis, colendis, in grati animi Tesseram

Hæc disputatio offertur atq; dicatur submissè,

officiose & amice à

Sven. Fagelino, Respond.

Ad Eximium Juvenem, RESPONDENTEM,
Dn. SVENONEM FAGELINUM,
amicum & consanguineum dilectum;

Condidit angelicas verbi virtute catervas,
Obsequiſq; hominum juffit adesse Deus,
Seu punire malos, seu vult defendere ſanctos,
Ad Domini imperium turba parata ſui eſt;
Atq; Agno Potior mactato ab origine mundi
ſervit: & humanis officioſa bonis.
Caliculis etiamnum Eccleſia tuta miniſtris,
Nudatos enſes in ſua colla ſugit,
Interitumq; videt multorum lata malorum,
Atq; inter ſpinas, ut roſa verna, viget.
Nec ſecus ac circa frondosum ſurgit idumen,
Et contra impositum palma repugnat onus:
Sic quoq; preſſa malis celfas ſe tollit in auras,
Et fit ſub magno pondere viva magis;
Quam quamvis hominum truculenta potentia vexat
Opprimat & variis membra puſilla modis:
Angelicis adjuta tamen deſenſaq; bellis,
Contra hoſtes reperit pulchra trophæa ſuos.
Hæc tibi materies conducat, mi Fageline,
ſoſpitet atq; tuum nuntius almus iter!

L. Mq;
P R Æ S E S.

Politiffimo & ingenioſiſſimo,
DN. FAGELINO, Respondenti, amico meo dilecto;

Nobilis illa Dei, quam primo condidit ortu,
Ecce creatura eſt Angelus iſq; bonus!
ut Deus eſt bonus & ſapiens, ſine crimine caſtus;
Sic hæc virtutes ſpiritusq; dedit,

Lucifre

Lucifer ast, qui se Dominopræferre volebat,
 Detrusus cælo est cum legione suâ.
 Stantes in bonitate suâ stabilivit in ævum,
 Ut nunquam cedant de statione suâ,
 Res incorporea est levibusq; simillima ventis
 Angelus haud oculis conspicienda tuis.
 O homo ne pecces, custos tuus Angelus adstat!
 Tristis, & aecusat te Angelus ecce malus!
 Mens tua te mordet malè sana urgetq; fateri
 Et Rhadamanti instar Tisiphonesq; quatit;
 Quolibet ergò loco, tibi discas Angelum adesse;
 Angulo ut in cuncto sic verearis eum.

Hoc octosticho àυτοσχεδίαςί gratis.

lari volui,

ERICUS JUSTANDER, P. P. Aboæ
& h. t. Reg. Alum. inspector,

Mentem cum polias undâ de flumine sacro;
 Quâ te laudè feram! dic mihi quâ potero!
 An laudem studium? vigilem nùm pergere poscam?
 Non me posse scio, dextima quippe probas,
 Volvù & à nostris oculis Fageline remotam
 Materiam, surgat nomen! ad astra volet!
 Terrena & linguas, habeas cælestia celsa,
 Angelicus cætus Tî comes ipse canet.

Israël Krook Nielsen.

EN lymphis Sophiæ madefactus mi FAGELINE!
 Pergere non cessas, sed per Themidosq; canales,
 Israël crebrò nectar bibis irriguumq; ;
 Quod specimen monstrat, tua, quod fert Ingeniosum,
 Docta Minerva, sacris ex fontibus ecce docendo
 Spiritus Angelici quid sint, quid pnevmata sancta!
 Ausibus his prator! sacra studia sedulus urge,
 Quæis erit auxilio summi Regnator Olympi!

Olaus Vallinus.

✽(✽)✽

Kringman

I. N. I.
COLLEGII THEOLOGICI
DISPUTATIO SYNOPTICA VI.

41

De
ANGELIS.

PRÆSIDĒ,

E NEVALDO SVEN. Q. G. Al. S. S. Th. D.

& Prof. P. nec non h. t. Inspect. Al. Regiorum.

Respond. SVENONE JAC. FAGELINO, VVexrâ Smolando.

Examinanda Aboæ, in Audit. Max. ad diem 25. April. A. g. 1662.

THE S. I.

Cum Deus O. Max. in gubernatione hominum, utatur ministerio *Angelorum*, ceu servorum, in auxilium bonis, malis verò in supplicium; haud incommodè loco de providentiâ subijcitur doctrina de *Angelis*: quos verè existere, ratio experienciâ & effectibus ἐν ἐνεργημένοις probabiliter discit; E revelatione verò Scripturæ S. evidentè persuasum habet, utpote de eorundem, α. Nominibus, β. officijs γ. Apparitionibus, δ. Bonorum constantiâ, & ε. Αποστασία malorum. Ut meritò abominandi fuerint *Saducei* negantes resurrectionem & Angelos, imò quosvis Spiritus creatos, Act. 23: 8. Quos æquiparant hodiè præter Anabaptistas docentes non esse peculiare creaturas, quæ vocantur Angeli, Epicurei multi & athei planè, qui ita se gerunt ac loquuntur, ac si neq; vita neq; mors æterna restaret; quorum propterea damnatio justa est, Rom. 3: 8.

II. Et quamvis in historiâ creationis, Gen. 1. descriptâ, nulla fiat mentio Angelorum; hos tamen tanquam Dei ministros, à Mose introductos, Gen. 3: 24. unâ cum alijs rebus, intra ἐξαιμαρον illud, ex nihilo creatos esse, minimè dubitandum est. conf. Gen. 2: 1. 2. 3. Psal. 104: 4. Heb. 1: 7. Col. 1: 16.

E

III. No-

DE ANGELIS.

III. Nomen *Angeli*, ex origine vocis τὸ ἀγγέλλειν, quod significat *mittere* vel ad præsidium vel seruitutem, non *Natura* sed *Officij* esse constat, ut observarunt B. patres, Ambros. in c. 1. Heb. & Augustin. in Pl. 104. alijque.

IV. Ὁ μόνον esse vocem hanc è diversis significationibus liquet; tribuitur enim 1. *Angelo increato*, Filio Dei, qui dicitur *Angelus*, α. Quia etiam ante incarnationem suam, missus est ad annunciandum voluntatem patris: nunquam enim non mediatorio munere perfundus est, Pl. 110:4. Heb. 5:6.c.9. β. Quia eundem plenitudine temporis mittendum fore Spiritus S. paulatim voluit inculcare, Gen. 16: 7. 10. 13. c. 21: 17. c. 22: 11. c. 31: 11. c. 32: 24. Conf. Osee 12: 3. Gen. 48: 15. 16 Exod. 3: 2. c. 14: 19. c. 23: 20. c. 33: 2. Num. 20: 16. Jud. 6: 12. c. 13: 3. 18. Esa. 9: 6. Ubi juxta LXX. interpp. Ἄγγελος τῆς μεγάλης βελῆς appellatur. c. 63: 9, Angelus faciei Domini. Mal. 3: 1. Angelus testamenti. λόγος ἐνορένοφ nomen Angeli tribuitur Apoc. 7: 2. c. 8: 3. seqq. c. 10: 1. c. 18: 1. c. 20: 1. &c.

V. In quibus locis per Angelum Filium Dei intelligi probant α. Nomen Deo vivo & vero proprium *Jehovahs*, β. *Attributa* soli Deo competentia. γ. *Cultus* religiosæ adorationis. δ. *Opera* merè divina. Quocirca tenenda est Regula Basilij Lib. 2. contra Eunom. Quotiescunq; vel nomen *Jehovahs*, vel divina opera, & divinus cultus, Angelo in scripturâ tribuitur, ibi intelligendus Dei Filius. Quasi verò non possit contra Arianos defendi divinitas Filij Dei, nisi contra scripturam apparitio τὸ λόγος in V. T. sub assumptâ quadam temporali forma, impugnetur, & peculiare perturbatis conscientijs eripia-

eripiatur solatium? quod ipsum quâ testificatione conscientia moliantur *Helmstadienses*, ipsi viderint.

VI. 2. Spiritibus creatis, cum bonis, Gen. 19: 1. seqq. c. 24: 7. &c. tum malis, 1. Cor. 6: 3. Apoc. 7: 1. 2. c. 9: 14. 15. 3. Ministris Ecclesiae in communi, Esa. 33: 7. Mal. 2: 7. Apoc. 1: 2. 3. qui angeli dicuntur, quia legatione funguntur pro Christo, 2. Cor. 5: 20. 4. Johanni Baptistae singulariter, Mal. 3: 1. Matth. 11: 10.

VII. Angeli sunt substantiae Spirituales, completae, à Deo creatae, ut eum celebrarent ejusque voluntatem exsequerentur, Ps. 103: 20. 21. Ps. 104: 4. Ebr. 1: 14. Job. 41: 24. 2. Pet. 2: 11. &c.

VIII. α. Efficiens Angelorum est Solus Deus trinus Gen. 2: 11. Igitur perfecti sunt coeli & terra & omnis EXERCITUS eorum, complevitque Deus die 7. opus suum: Angeli autem sunt exercitus Deum adorantes, Neh. 9: 6. Gen. 28: 21. Luc. 2: 13. conf. 2. Reg. 6: 17. Ps. 103: 21. & Ps. 148: 2. Non ergo Angeli inferiores à superioribus creati sunt, ut quidam delirârunt haeretici, *Valentiniani* sc. & nonnulli alij apud Jren. L. 1. c. 1. & Epiph. T. II. L. 1. haeres. 23. Non meliores è Patri-
stis sunt, qui angelos longè ante sextiduum Mosaicum creatos esse contendunt.

IX. Quamquam Angeli conceptu quidditativo, ut vocant, tum communi tum proprio gaudeant, adeoque ex genere & differentiâ compositi sint, non tamen è Materia & Formâ constant, neque pro formis haberi possunt, quia nullum corpus naturâ suâ informant, sed cum corporibus ununtur nonnunquam, fit id solum *παρὰ τὴν φύσιν*: quin siquidem spiritus sunt finiti, rectè dicuntur compositi ex actu & essentiâ: ex naturâ & persona-

litate; ex subjecto & accidente; ex actu & potentiâ: solus enim Deus quippè actus purissimus, expers omnis compositionis est.

X. *β. Finis* Angelorum resp. Dei est ejusdem celebratio; resp. sui est Dei fruitio; resp. hominum est Ministerium ipsis præstandum, Job. 38: 7. Pl. 103: 21. Pl. 104: 4. Ebr. 1. 14. Creati ergo sunt Angeli, ut principatum suum servarent, non ut illum dereliquerent & peccarent, Jud. v. 6. ideoq; damnantur quòd defecerint, 2. Pet. 2: 4. Non autem absoluto quodam decreto ad malum erant à Deo ordinati: quod contra Calvinianos notandum.

XI. *Attributa Angelorum, & quidem interna eaq; immediata sunt* *a. Immortalitas*, sed dependens & naturalis; cum solus Deus habeat *ἀθανασία* absolutam, 1. Tim. 6: 16. *Mutabilitas ergò ista, de quâ mentio fit* Job. 4: 18. c. 15: 15. *Intelligenda est comparatè, nempe respectu Dei absolutè omnia potentis, β. Vita*, ad quam pertinent *intellectus et voluntas*. Cognoscunt Angeli quodvis peculiaritè & distinctè, per diversos conceptus, apprehendendo, componendo, dividendo, differendo, & unum ex alio concludendo: quamvis enim intellectus eorum humano sit perfectior, finitus tamen est. *Voluntatis non solùm actus, volitio, appetitio*, sed & *proprietas, nempe libertas*, Angelicæ naturæ inest; de quibus omnibus prolixè magis quam utilitèr disputant Scholastici. *Mediata sunt Scientia* 2. Sam. 14: 20. Et *potentia*, Psal. 103: 20. 2. Reg. 19: 35. Plura tamen sunt quæ non possunt neq; sciunt, quam quæ sciunt aut possint: quæ proinde merè contingentia sunt, in

dubitatio.

dubitatio scire non possunt: nec cogitationes hominum, nisi à seipsis suggestas, vel divinitus revelatas: è signis tamen externis multa probabiliter colligunt. quippe Latinis intelligentiæ dicuntur, Græcis *Δαιμόνες*; Deum verò cognoscunt non solum naturaliter sed etiam supernaturaliter, ut patet Matth. 8: 29. Eph. 3: 10. 1. Pet. 1: 12. Cognoscunt seipsos, unus alterum, objecta immaterialia & materialia, universalia & singularia; siquidem hæc omnia anima humana cognoscit: sed in alterâ vitâ erimus quoque, quoad cognitionem *ἰσάγγελοι*, 1. Cor. 13: 10. Solus autem Deus *καρδιόγνωστος* manet 1. Sam. 16: 7. 1. Paral. 29: 9. Ps. 7: 10. Jer. 11: 20.

XII. Potentia Angelis quamvis maxima sit, creare tamen aliquid ex nihilo non possunt, nec statum rerum immutare ex seipsis: requirunt enim talia opera virtutem infinitam; nec quæ volunt semper exsequi valent: Unde nec miracula patrare virtute propriâ possunt; quippe solius Dei id operis est, Ps. 72: 18.

XIII. Externa Attributa sunt, *α. Ævum*, solus Deus enim est æternus; à tempore autem distinguitur duratio creaturarum naturâ suâ indefectibilem, & à Philosophis æviternitas appellari solet. *β. Ubietas*, juxta quam Angeli propriè non sunt in loco per circumscriptionem, quia non sunt corpora, nequè ubique, quod solius Dei est; sed in certo spatio, per designationem seu definitivè; ita tamen ut plures in uno πῦ simul esse queant, ut probat *B. Gerhardus* exemplo legionis in uno homine, Luc. 8: 30: dicuntur enim circumire, Job. 1: 7, c. 2: 2. 1. Pet. 5: 8, hoc est uno spatio relicto aliud occupare.

XIV. Dividuntur Angeli ratione ordinis, in superiores & inferiores, Luc. 11: Mar. 9: Rom. 8: 38. Eph. 1: 21. Col. 1: 16, 1. Thef. 4: 16, 1. Pet. 3: 22. Respectu qualitatis & status, in *Bonos & Malos*. Conditi quidem omnes sunt boni, justi & sancti; ita tamen, ut illâ arbitrij sui libertate abuti, & se ad malum inclinare potuerint, Joh. 8: 44.

XV. Boni Angeli jam dicuntur Spiritus qui bonitatem, ad quam initio fuerunt creati, non modo retinuerunt; sed & in bono ita sunt confirmati, ut in æternum amplius non excidant: Erimus enim illis similes in alterâ vitâ, ubi semper manebimus cum Domino, Matth. 22: 39, 1. Thef. 4. v. penult. quinimò vident faciem Dei semper, Matth. 18: 10. Ideoque S. Paulus Judice *B. Chemnitio*, electos, vocat Angelos, 1. Tim. 5: 21.

XVI. Horum varios scriptura nuncupat ordines, à speciebus, quibus apparuerant, appellationes adeptos, *α. Cherubin* vocantur, apparentes formâ aliquâ, vel humanâ vel alia: *Cherub* enim significat imaginem alatum, sive hominis, sive bovis, leonis, aquilæ, Exod. 25: 18. 19. 20. 2. Par. 3: 10. 11. 12, 13. Ezech. 1: 10. c. 10: 14. Matth. ult: v. 5. Apoc. 14: 6. *β. Seraphin* vocantur, cum manifestantur in specie ignis, luminis & radorum, Esa. 6: 2. Ps. 104: 4. Aliàs *uriel*, Dan. 7: 10. conf. Matth. 28: 3. Luc 2: 9. Conf. B. Luth. in 3. cap. Genes. 7. Throni, Dominationes, potestates, virtutes, principatus, Archangeli & Angeli, sunt Nomina inde sumpta, quia sunt exercitus Dei pollentes virtute & autoritate magnâ ad exsequenda mandata divina, Col. 1: 16: Ps. 103: 20. Hinc nomina illa heroica, Mi-

ca, Michael, Gabriel, Raphael &c. Nec omnes homines sunt angelicarum visionum capaces, sed qui id donum à Deo O. Max. tanquam speciale privilegium acceperunt, 2. Reg. 6: 17. Dan. 10: 8.

XVII. Natura bonorum Angelorum in hisce officij partibus, prælucente face verbi divini, consistit: stare in veritate, Joh. 8: 44. videre faciem patris, Matth. 18: 10. Gaudere & gratulari sibi de intuitu Mysteriorum divin. 1. Pet. 1: 12. Eph. 3: 10. hinc lingvæ Angelorum, 1. Cor. 13: 1. Adorare & celebrare Deum ejusq; iustitia capessere, Esa. 6: 3. Heb. 1: 6. Adstare & Ministrare Deo, Dan. 7: 10. Excubare pro salute fidelium, Ps. 91: 11. Heb. 1. v. ult. Animas piorum deportare in sinum Abrahamæ, Luc. 16: 22. Et tandem judicij Christo adstare in extremo judicio, Matth. 13: 49. 50. &c. Ideoq; sortiti sunt excellentissima nomina, quod vocitantur Angeli sancti, Matth. 25: 31. Mar. 8: v. ult. Luc. 9: 26. Angeli cœlorum, Matth. 24: 36. Gal. 1: 8. Angeli Lucis, 2. Cor. 11. 14. Angeli Dei, Matth. 22: 30. Angeli Domini, Matth. 1: 20. Angeli virtutis, 2. Thes. 1: 7.

XVIII. Mali Angeli sive Diaboli, sunt Spiritus à Deo in eadem, quâ ceteri integritate, justitiâ & sanctitate creati; sed ab opifice suo liberè averfi & ipsius hostes facti; atq; ob hoc, in æternam damnationem, unde nulla est redemptio, præcipitati. Conf. Job. 4: 18. Job. 8: 44: 2. Pet. 2: 4. Judas v. 6.

XIX. Unde magna secuta ac incredibilis ipsorum naturæ depravatio est, ut non possint non semper horribiliter delinquere & peccare; Antea habebant partem fortis sanctorum in luce, Col. 1: 12. nunc verò ne videant faciem patris in perpetuas tenebras demersi sunt,
ut lo-

ut loquitur S. Petrus, conf. Apoc. 12: 9. Summa: diabolus *ὁ βάλλας* & traducit, imò ab initio peccat, 1. Joh. 3: 8. Unde appellantur Spiritus mali, Act. 19: 12. 13. Spiritus immundi, Luc. 11: 24. Spiritus erroris & vertiginis, 1. Tim. 4: 1. Spiritus infirmitatis, Luc. 13: 11. Satan, Diabolus, Serpens antiquus, Draco, Angelus Satanæ, Apoc. 12: 9. 2. Cor. 12: 7.

XX. Primum peccatum malorum spirituum fuit abusus liberi arbitrij & superbia, cujus appetitum primis parentibus serpens obsessus instillavit, nempe ἀποθεώσεως ac divinitatis assequendæ libidinem, Gen. 3: 5. Job. 41: 25. Studia malorum angelorum sunt operibus bonorum adversaria.

XXI. Qui censent etiam Malos Angelos per Christum esse reformatos, ita ut multi post ejus adventum resipuerint, & Deo reconciliati fuerint, *Photinimazant*: Hi enim sectarij mutuati sunt hunc errorem ab *Origene*, qui Diabolos purgandos & luci restituendos esse affirmare cœpit: quod dogma per ejusdem discipulos postea latè propagatum fuit: de quo *Augustinus* libro contra *Priscillianistas* & *Origenistas* c. 5. Tom. VI. pag. mihi 140. Lit. A. B. ita disserit: Quantum possum ego, commoneo, ut de Diaboli angelorumq; ejus correctio: ne; & in pristinum statum reparatione sapere nihil audeas: non quia Diabolo & Demonibus invidemus, & eo modo quasi vicem malevolentia; illis rependimus; cum illi non ob aliud, nisi invidentia; stimulis agitati, nostra itinera, quibus in Deum tendimus, perturbare conentur: sed quia ultimæ sententia; summi & veracissimi judicis ex nostrâ præsumptione nihil addere debemus. Hæc ille conf. Heb. 2: 16. Neq; enim ipsi satisfacere pro peccatis suis possunt, neq; Christi etiam satisfactio ad illos pertinet, qui non angelos sed semen Abrahæ assumpsit, Neq; aliud *λύτρον* inveniri potest. Proinde manent vinculis æternis sub caligine Inferorum reservati, Jud. v. 6. Et licet nunc quoq; suas perferant poenas, tamen longè atrociora in extremo die supplicia subibunt, Mar. 8: 29. c. 25: 41. 2. Pet. 2: 4. Fabula proinde est, quæ de citharædo nuncio salutis diabololorum circumferat. Quod etiam Christus ante passionem suam itidem fuerit diabolorum Dominus, & non solum postea, agnoverunt ipsimet Matth. 8: 29. Quod contra Eujedinum & Socinianos observandum. Tantum de Angelis. I. N. I.